III.

Program der Katholieke leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,

vastgesteld 20 October 1896.

PROGRAM.

I. Sociale Vragen. (1)

Voor de Katholieke leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal is de Encycliek *Rerum Novarum* op dit stuk de grondwet.

Met haar verwerpen zij het Socialisme als waanzinnig, onrechtvaardig en leidende tot vernietiging van alle recht, alle vrijheid en alle orde.

De sociale vragen zijn in de eerste plaats zedelijke vragen en alleen in den geest van het Christendom kunnen zij tot eene goede oplossing worden gebracht.

Godsdienst, huisgezin en eigendom zijn de van God gewilde grondslagen der maatschappij.

Voornamelijk in den nood dezer tijden moet de Staat zijn macht op dit gebied doen gelden, altijd met eerbiediging van de natuurlijke rechten van persoon en huisgezin.

---

1) De Encycliek over het Arbeidersvraagstuk 1891, uitgegeven te Amsterdam. — C. L. Langenhuijsen.

De Wetgever heeft dus o. m. zijn aandacht te wijden aan de volgende punten:

Zondagsrust;

Zedelijke en stoffelijke verheffing van den ambachtsstand, voornamelijk met betrekking tot de leerlingen;

Het vraagstuk der arbeiderswoningen;

Verbod of beperking van den arbeid voor vrouwen en kinderen voor zooveel mogelijk en naar den aard der werkzaamheden en verbod van dien arbeid in fabrieken en werkplaatsen voor vrouwen met de zorg voor eigen kinderen belast;

Bestrijding van overmatigen arbeid ook voor mannen;

Regeling der uitbetaling van loon;

Verzekering tegen ziekte, ongevallen, invaliditeit en ouderdom.

Terwijl het recht van den arbeider op een pensioen van Staatswege als zoodanig beslist wordt ontkend, wordt even beslist erkend, dat de Staat ertoe behoort mede te werken, dat het lot van den invalieden en den ouden werkman niet aan de openbare weldadigheid zij overgelaten. Dit brengt zijne roeping mede: „uit het samenstel en uit het bestier van den Staat moet de welvaart van de gemeenschap en van de enkele personen opbloeien". Enc. *Rerum Novarum.*

Verbetering van de Armenwet met behoud van het thans gehuldigd beginsel: „de ondersteuning der armen wordt... in hoofdzaak... „ overgelaten aan de kerkelijke en bizondere instellingen van weldadigheid".

II. Onderwijs.

Hoofdbeginsel blijft; onderwijs als wezenlijk deel der opvoeding is plicht en recht der ouders.

Er behoort naar gestreefd te worden de bizondere school regel te doen zijn.

De rechtsgelijkheid door de pacificatie van 1889 erkend en gevestigd moet over het geheele gebied van het onderwijs, ook over dat van Hooger en Middelbaar Onderwijs worden uitgebreid.

Getuigschriften van bekwaamheid afgegeven door bizondere gymnasia verleenen dezelfde rechten en bevoegdheden als die afgegeven door openbare instellingen van dien aard,

„mits de eischen voor het verkrijgen van die getuigschriften gesteld ongeveer overeenstemmen met die van het programma bedoeld in het derde lid van art. 11 der Wet op het Hooger onderwijs," art. 85bis Wet H. O. Wet van 23 Juli 1885 S. 141,

en een eindexamen zij afgenomen door de leeraren der genoemde gymnasia in tegenwoordigheid van een Inspecteur en van gecommitteerden door de Regeering te benoemen.

Aan erkende Kerkgenootschappen en Vereenigingen tot bevordering van Hooger Onderwijs, die rechtspersoonlijkheid bezitten, moet het recht tot vestiging van leerstoelen aan de Rijksuniversiteiten en aan de gemeentelijke Universiteit van Amsterdam worden verleend.

Aan bizondere gymnasia en bizondere scholen voor Middelbaar Onderwijs, die aan zekere bij de Wet te stellen voorwaarden voldoen, moet van Rijkswege een bijdrage in de kosten van het onderwijs worden verleend.

III. Leger.

Vermindering van financiëele en persoonlijke lasten moet richtsnoer en doel blijven.

De vraag moet worden onderzocht of bij den tegenwoordigen stand van zaken een uitgave van meer dan twintig millioen 's jaars voor het leger gewettigd is.

Voor miliciens, die geacht kunnen worden geheel of ten deele kostwinners te zijn, wordt schadeloosstelling verleend.

Naar verheffing van het zedelijk leven bij land-en zeemacht moet worden gestreefd.

IV. Zaken van recht.

Als beginsel sta de uitspraak, dat de Overheid, die uit God is, het recht bezit om te straffen met de straffe des doods.

Rijksopvoedingsgestichten en gevangenissen voor jeugdige misdadigers moeten worden toevertrouwd aan erkende Kerkgenootschappen en daartoe in het leven geroepen liefdadige instellingen behoudens het toezicht van den Staat.

Inzonderheid voor jeugdige beklaagden is kort recht een eisch van zedelijk en stoffelijk belang.

Over het geheel moet naar vereenvoudiging in de rechtspleging worden gestreefd.

Art. 449 van het Wetboek van Strafrecht moet worden afgeschaft en art. 136 B. W. dienovereenkomstig gewijzigd.

De formaliteiten gevorderd bij het sluiten van het burgerlijk huwelijk moeten zoo veel mogelijk worden vereenvoudigd.

Schadeloosstelling kan volgens wettelijke regeling worden toegekend aan hen, die uit preventieve hechtenis zijn ontslagen, zonder dat eene veroordeeling gevolgd is, zoomede aan onschuldig veroordeelden.

Toezicht van overheidswege op levensverzekeringen zieken-begrafenisfondsen.

Verbod van huizen van verkoop met recht van wederinkoop.

V. Belastingen.

Geen verdere uitbreiding of verhooging van 's Rijks directe belastingen.

Afschaffing van het recht van successie in de rechte lijn.

Versterking van 's Rijks middelen, zoo die noodig is, worde verkregen door indirecte heffingen, o. a. door eene belasting op de transactiën ter beurze.

VI. Landbouw en Nijverheid.

De Regeering behoort den Nederl. Landbouw en de Nederl. Nijverheid te steunen en te ontwikkelen door maatregelen van overheidswege te nemen.

Met name behoort zij, waar zij optreedt als werkgeefster en aanbesteedster, op de belangen van den Nederl. arbeid te letten en zich niet dan om gewichtige redenen te wenden tot het buitenland.

Bescherming van landbouw en nijverheid door herziening van ons Ned. tarief van invoerrechten.

Wederinvoering van octrooien

Vermindering van lasten bizonder drukkende op den landbouw als b. v. door afschaffing van tollen op wegen en vaarten; vermindering van kosten van zegel voor pachtcontracten: vergemakkelijking van den tiendafkoop.

Wijziging der grondbelasting.

VII Koloniën.

Herziening der verordeningen op het toelaten van

christenleeraars, priesters en zendelingen in Nederlandsch-Indië.

Krachtiger ondersteuning der Missiën.

Bij het inlandsch onderwijs behoort de invloed der erkende Christelijke Kerkgenootschappen langs wettelijken weg te worden verzekerd.

Voorziening in den rechtstoestand der inlandsche Christenen.

Verbetering van den financiëelen toestand door krachtiger ontwikkeling der natuurlijke hulpbronnen.

Ten slotte wenschen de Katholieke leden der Tweede Kamer nog het volgende te verklaren.

De opheffing der Nederlandsche legatie bij den H. Stoel blijven zij afkeuren en betreuren. Voor het belang en de eer des lands vorderen zij haar herstel.

Zoo spoedig dit herstel met eenige hoop op goeden uitslag kan worden beproefd, zullen zij geen middel ongebruikt laten om daartoe te komen.

Zij hopen en vertrouwen, dat al hun katholieke landgenooten aan bovenstaand program hun krachtigen en onontbeerlijken steun zullen verleenen.

(*Volgen de namen der 25 Katholieke Kamerleden.*)